

ปัญหาสุขภาพกับสังคมไทย

นางสาวณัฐฐา ม้วนสุธา
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคราช

*****

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ต้องดิ้นรน ต่อสู้ และมีการแข่งขันสูงทำให้ผู้คนลืมนึกที่จะใส่ใจในวิถีชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเรื่องการกินอยู่ มนุษย์ได้คิดค้นเทคโนโลยีขั้นสูงมากมาย เพื่ออำนวยความสะดวกและความสุขสบายความมั่งคั่งให้แก่ตนเอง จนกระทั่งแยกตนเองออกจากธรรมชาติ ไม่ไว้ใจธรรมชาติปรับปรุงเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ โดยหวังว่าจะให้ตนเองชนะและอยู่เหนือธรรมชาติ พัฒนาด้านวัตถุอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มองออกนอกตนเอง การกินอยู่เปลี่ยนไป ครอบครัวต่างคนต่างไป พัฒนาไปสู่ระบบบริโภคนิยม ยึดติดในรูปเสียง กลิ่น รสสัมผัส อย่างถอนตัวไม่ขึ้น จึงนำไปให้มนุษย์สมัยใหม่ต้องเผชิญหน้ากับความเสื่อมถอยของสุขภาพทางกาย ใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้สภาพปัญหาเกี่ยวกับภาวะสุขภาพก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไป เกิดแบบแผนการเจ็บป่วยและการเสียชีวิต ซึ่งมีการเปลี่ยนจากโรคติดต่อมาเป็นโรคไม่ติดต่อ ซึ่งโรคดังกล่าวเกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ตัวอย่างเช่นโรค เบาหวาน/ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ มะเร็ง ฯลฯ และจากผลการสำรวจสุขภาพคนไทยโดยการตรวจร่างกาย (สถิติสาธารณสุข, 2557) พบว่าประชากรไทยมักไม่รู้ตัวว่าเป็นโรคเรื้อรัง(กลุ่มโรคไม่ติดต่อ) หรือกลุ่มที่รู้ว่าเป็นโรคเรื้อรังนั้น ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถควบคุมอาการและ ดูแลรักษาตนเองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งภาวะดังกล่าว มักนำมาซึ่งภาวะทุพพลภาพในที่สุด ทำให้มีภาวะพึ่งพิงในการดำรงชีวิต และต้องการได้รับการดูแลจากบุคคลในครอบครัวหรือสังคมต่อไป และเมื่อเกิดภาวะการเจ็บป่วย คนเราส่วนใหญ่มักจะไปหาแพทย์เพื่อให้หายจากความเจ็บป่วย และเมื่อพูดถึงเรื่องสุขภาพและความเจ็บป่วยคนส่วนมากก็มักจะนึกถึงแพทย์ โรงพยาบาล รวมทั้งมีภาพของเครื่องมือทางการแพทย์ เช่น เครื่องมือวัดระดับความดันโลหิต หูฟังการเต้นของหัวใจ เป็นต้น นอกจากนั้นเมื่อพูดถึงความเจ็บป่วย คนส่วนมากมักรับรู้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกับบุคคล เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของบุคคลที่เจ็บป่วย เป็นผลของการกระทำหรือที่เกี่ยวกับเฉพาะบุคคลนั้น เช่น เป็นความโชคร้ายของบุคคลที่ป่วย เป็นผลกรรมที่ตามมาจากการกระทำของบุคคลนั้นทั้งในชาตินี้หรือชาติก่อน หรือเป็นความผิดปกติทางพันธุกรรมของบุคคลนั้นๆ หรือเฉพาะในครอบครัวนั้นๆ และเมื่อคนเราเจ็บป่วย เรามักต้องการให้ความเจ็บป่วยนั้นหายโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่สุขภาพมิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น หากสุขภาพและความเจ็บป่วยเป็นเรื่องทางสังคม เป็นประสบการณ์ทางสังคมมากเท่าๆ กับเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล

ความหมายของคำว่า สุขภาพ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสุขภาพไว้ โดยมีรายละเอียดที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. คำว่า “สุขภาพ” มาจากภาษาอังกฤษ “health” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาเยอรมันว่า “health” มีความหมาย 3 ประการคือ ความปลอดภัย(safe) ไม่มีโรค (sound) หรือทั้งหมด(whole)ในพจนานุกรมออกซ์ฟอร์ด จึงให้ความหมายของhealthว่าความไม่มีโรคทั้งร่างกายและจิตใจ (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2541) อย่างไรก็ตามในระยะต่อมานักวิชาการทั้งหลายรวมทั้งองค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของสุขภาพ แตกต่างกันไป ซึ่งความหมายของสุขภาพที่แตกต่างกันนี้จะนำไปสู่เป้าหมายและวิธีการกระทำเพื่อสุขภาพแตกต่างกันได้

2. สุขภาพ(องค์การอนามัยโลก, 2491)คือสภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจรวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขและมีได้หมายความเฉพาะเพียงแต่การปราศจากโรคและทุพพลภาพเท่านั้น

3. สุขภาพ(พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ, 2545)คือ สภาวะที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายคือร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่เป็นโรค ไม่พิการไม่มีอุบัติเหตุอันตราย มีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ

4. สุขภาพ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2557)หมายถึงระดับของประสิทธิภาพเชิงการทำงานหรือเชิงเมตาบอลิกของสิ่งมีชีวิตสำหรับมนุษย์นั้นโดยทั่วไปและตามนิยามขององค์การอนามัยโลกหมายถึงสภาวะอันสมบูรณ์ของภาวะทางกาย จิต จิตวิญญาณ และสังคมของบุคคลอันมิได้หมายถึงความปราศจากโรคหรือความบกพร่องเพียงอย่างเดียวแต่นิยามนี้จะเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์โดยเฉพาะในประเด็นของความไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนหรือประเด็นปัญหาที่ตามมาจากการใช้คำว่า "สมบูรณ์" ก็ตามแต่ก็ยังเป็นนิยามที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดอยู่ระบบจำแนกประเภทต่างๆเช่น Family of International Classifications ขององค์การอนามัยโลกซึ่งประกอบด้วย International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) และ International Classification of Diseases (ICD) เป็นเกณฑ์ที่เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดในการนิยามและวัดองค์ประกอบของสุขภาพ

5. สุขภาพ(พรบ.สุขภาพแห่งชาติ , 2555)หมายถึงภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางกายทางจิตทางปัญญาและทางสังคมเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

ดังนั้น "สุขภาพ"จึงหมายถึง "การมีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บในทุกส่วนของร่างกาย มีสุขภาพจิตดีและสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขผู้มีสุขภาพดีถือว่าเป็นกำไรของชีวิตเพราะทำให้ผู้เป็นเจ้าของชีวิตดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขได้"นั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ

สมิธ (Smith, 1983 อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2543) ได้วิเคราะห์แนวคิดของสุขภาพที่มีอยู่โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปรัชญา พบว่ามี 3 แนวคิด คือ

1. แนวคิดทางด้านคลินิก (Clinical model) ในแนวคิดนี้ให้ความหมายเกี่ยวกับ สุขภาพ ว่าเป็นภาวะที่ปราศจากอาการ และอาการแสดงของโรค หรือปราศจากความพิการต่าง ๆ ส่วนความเจ็บป่วย หมายถึงการมีอาการ และอาการแสดงหรือมีความพิการเกิดขึ้น ความหมายของสุขภาพเช่นนี้ ถือว่าเป็นความหมายที่แคบที่สุดและเน้นการรักษา เสถียรภาพ (Stability) ทางด้านสรีรภาพ ถ้าใช้ความหมายของสุขภาพดังกล่าวเป็นเป้าหมาย จะนำไปสู่การบริการสุขภาพเชิงรับ คือรอให้ประชาชนเกิดอาการและอาการแสดงของโรคและความพิการเท่านั้น ซึ่งทำให้การส่งเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรคเกิดได้น้อยมากและไม่มีแนวทางในการปฏิบัติ แพทย์จะมีบทบาทเด่น ในระบบบริการสุขภาพ เจ้าหน้าที่สุขภาพอื่น ๆและประชาชนจะมีบทบาทน้อยมาก เพราะถือว่าสุขภาพเป็นเรื่องของแพทย์ เรื่องของโรงพยาบาล

2. แนวคิดการปฏิบัติตามบทบาท (Role performance model) ความหมายของ สุขภาพ ในแนวคิดนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากนักสังคมวิทยา ซึ่งสนใจเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลในสังคมเป็นหลัก คำว่า สุขภาพ จึงหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการกระทำตามบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ครบถ้วน เช่น ความสามารถในการทำงาน เป็นต้น ส่วนความเจ็บป่วยหมายถึงความล้มเหลวในการทำหน้าที่ตามบทบาท เมื่อเจ็บป่วยบุคคลสามารถหยุดกระทำในบทบาทต่างๆ ได้ เช่น หยุดงาน นอนพัก เป็นต้น ความหมายของสุขภาพตามแนวคิดนี้ ได้เพิ่มมาตรฐานทางด้านจิตสังคม คือไม่เพียงแต่ปราศจากอาการ

และอาการแสดงของโรคเท่านั้น แต่ต้องสามารถทำหน้าที่ตามบทบาททางสังคมด้วย และยังคงเน้นการรักษา เสถียรภาพ แต่เป็นเสถียรภาพทางสังคม ซึ่งยังถือว่าเป็นเป้าหมายทางด้านสุขภาพที่แคบ และนำไปสู่การบริการสาธารณสุขในเชิงรับเช่นกัน

3. แนวคิดทางด้านการปรับตัว (Adaptation model) ความหมายของ สุขภาพ ในแนวคิดนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากดูบอส (Dubos 1965 อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2543) ซึ่งเชื่อว่าบุคคลมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อรักษาดุลยภาพกับสิ่งแวดล้อม สุขภาพที่ดีจึงหมายถึงความยืดหยุ่น ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลเป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชีวิต ส่วนการเกิดโรคหมายถึงความล้มเหลวในการปรับตัว เป็นการทำให้ความสามารถของบุคคลที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญของปัญหาสุขภาพในสังคมไทย

สภาพปัจจุบันของสังคมไทยได้แปรเปลี่ยนไปจากเมื่อ 40-50 ปีก่อนมาก อันเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรม และบังเกิดค่านิยมความทันสมัยตามรูปแบบของประเทศที่พัฒนาแล้วทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปในทุกๆด้านรวมทั้งด้านวัฒนธรรมการบริโภค ซึ่งสิ่งนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ วิถีชีวิตสังคมไทยเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นอยู่และพฤติกรรมที่เรียบง่ายมาเป็นการเป็นอยู่และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากไปรับเอารูปแบบการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมต่างชาติมาเป็นค่านิยม โดยปราศจาก การไตร่ตรองและดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะกับภาวะการณ์และสภาพสังคมท้องถิ่น พฤติกรรมสังคมที่ไม่ถูกต้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เกิดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บที่เรียกว่าโรคพฤติกรรมสังคม โรคที่เกิดคือ โรคหัวใจขาดเลือด โรคมะเร็งปอด โรคเบาหวาน โรคอ้วน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมาจากพฤติกรรมสังคมที่ไม่เหมาะสม มีวัฒนธรรมการบริโภคที่ไม่ถูกต้องความเจ็บป่วยมิได้เพียงแต่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพต่อบุคคลผู้ป่วยเจ็บเท่านั้น หากสังคมมีอิทธิพลต่อความเจ็บป่วย ทั้งในการให้ความหมาย การกำหนดความเจ็บป่วย การรักษาความเจ็บป่วยรวมถึงกิจกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อสุขภาพของตน ความผิดปกติทางกายที่ก่อกำกับคนนั้น จะมีการให้ความหมายที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล และในแต่ละสังคมแม้ว่าจะมีลักษณะความผิดปกติเดียวกันแต่ตีความว่าลักษณะดังกล่าวเป็นความปกติ หรือไม่ปกติแตกต่างกันการที่บุคคลเห็นคุณค่าของชีวิต (ดร.เทพินทร์ พัชวรานุรักษ์, 2552) ก็คือ การที่บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองและสังคมแนวคิดนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลเกิดการรับรู้ต่อตนเอง (self - perception) เกิดการรักตัวเอง (self -love) มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง (self - esteem) มีความเชื่อมั่นในตนเอง (self - confidence) รวมทั้ง มีความเข้าใจและรู้จักตนเองในด้านอื่นๆ สิ่งเหล่านี้จะเป็นจุดที่ก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าของชีวิตทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อมีการให้ความสำคัญกับคุณค่าชีวิตบุคคลเหล่านั้นก็จะเห็นคุณค่าของการมีภาวะสุขภาพที่ดีและมีพฤติกรรมที่เป็นไปในทิศทางของการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพ แต่ในทางตรงข้ามหากบุคคลไม่เห็นคุณค่าของชีวิต ก็จะปล่อยให้ชีวิตดำเนินไปไร้อย่างจุดหมาย ขาดความสนใจตนเองทำยที่สุดจะประสบความล้มเหลวในชีวิตนอกจากนี้ยังจะเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เขาเกิดความท้อแท้หมดอาลัยในชีวิต กลายเป็นความเครียด ท้อถอย มองโลกในแง่ร้ายและจะเป็นสาเหตุของการนำไปสู่ความคิดที่มึนร้ายตนเองในที่สุด

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ(จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ, 2543)มีมากมายหลายสาเหตุ แต่ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบที่สำคัญๆ ดังนี้คือ

1. องค์ประกอบด้านตัวบุคคล เช่น ลักษณะทางพันธุกรรม, เชื้อชาติ, เพศ, อายุและระดับพัฒนาการ ปัจจัยทางสรีรวิทยา ปัจจัยทางด้านจิตใจ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ พฤติกรรมอนามัย หรือสุขภาพปฏิบัติ

2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อมทางเคมี และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม

3. องค์ประกอบทางด้านระบบการจัดการสาธารณสุขและการบริการสุขภาพ หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ของรัฐในการที่จะสนองต่อการส่งเสริมให้บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ หรือประเทศนั้นๆ มีสุขภาพที่ดี และเท่าเทียมกันส่งเสริมให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึงระบบการบริการทางการแพทย์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นพระพุทธานุชาติว่า “อโรคาปรมา ลาภา” ซึ่งแปลว่า “ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” ซึ่งพระพุทธานุชาติข้อนี้แม้แต่ชาวอารยประเทศทางตะวันตกก็ยังยอมรับนับถือกันและเห็นพ้องต้องกันว่า “สุขภาพคือพรอันประเสริฐสุดนอกจากนี้ยังมีสุขภาพจิตของชาวอารยันโบราณกล่าวไว้ว่า “คนที่มีสุขภาพดีคือคนที่มีความหวังและคนที่มีความหวังคือคนที่ทุกสิ่งทุกอย่าง” ซึ่งนั่นก็หมายความว่าสุขภาพคือวิถีแห่งชีวิตโดยสุขภาพจะเป็นเสมือนหนึ่งวิถีทางหรือหนทางซึ่งจะนำบุคคลไปสู่ความสุขและความสำเร็จต่างๆ นานาได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า “สุขภาพชีวิต” สิ่งนี้คือ ความสำคัญของสุขภาพที่มีต่อสังคมไทย

สังคมไทยกับปัญหาความเจ็บป่วย

ปรากฏการณ์ทางสังคมของความเจ็บป่วยยังได้แสดงออกในลักษณะที่บุคคลถูกคาดหวังจากสังคมว่าควรมีการประพฤติในการปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อมีความเจ็บป่วย และในขณะเดียวกันสังคมจะเป็นผู้ประเมินว่าบุคคลนั้นหายจากความเจ็บป่วยหรือยัง เมื่อบุคคลรับรู้ว่าตนเองมีอาการผิดปกติซึ่งเป็นความเจ็บป่วย บุคคลจะต้องมีการกระทำเพื่อคลี่คลายความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นบุคคลยังมีการรับรู้ที่ดูเหมือนจะเป็นไปโดยอัตโนมัติว่าความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งไม่ดี ไม่เป็นที่ต้องการ ต้องมีการดำเนินการขจัดให้หายไปโดยเร็ว การรักษาตนเองด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การไปพบแพทย์และปฏิบัติตนตามที่แพทย์แนะนำการใช้สมุนไพร การทำพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่บุคคลเรียนรู้จากสังคมในการกระทำเพื่อตอบสนองต่อความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น โดยบุคคลเรียนรู้จากความรู้สึกและการรับรู้ที่ควรมี ทำที่ที่ควรกระทำ และวิธีการปฏิบัติต่อความเจ็บป่วยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่วัยเด็ก จากสถาบันครอบครัวและกลุ่มต่างๆ ทางสังคมซึ่งหากบุคคลใดแสดงออกถึงความปิติยินดีเมื่อตนเองมีความเจ็บป่วย บุคคลนั้น ก็จะถูกตัดสินว่าเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติและสังคมก็จะมีกฎเกณฑ์หรือ วิธีการในการทำให้บุคคลนั้นมีการรับรู้ต่อความเจ็บป่วยและสามารถปฏิบัติในทางที่สังคมยอมรับ เช่น การถูกสังคมรอบข้างนิทา การแสดงออกถึงความไม่เชื่อว่าบุคคลนั้นมีความเจ็บป่วยจริง หรือในบางครั้งบุคคลนั้นอาจถูกส่งตัวเข้ารับการรักษาบำบัดพฤติกรรมหรือการบำบัดทางจิต เป็นต้น

นอกจากนั้นเมื่อบุคคลได้กระทำต่อความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นตามความคาดหวังของสังคมแล้ว สังคมยังมีอิทธิพลต่อการประเมินว่าบุคคลนั้นหายจากความเจ็บป่วยหรือยัง สังคมอาจกำหนดบุคคลที่เป็นตัวแทนสังคมคือ แพทย์ให้เป็นผู้ประเมินตัดสินว่าความเจ็บป่วยยังมีอยู่หรือไม่ หรือในบางครั้งสังคมโดยบุคคลรอบข้างจะเป็นผู้กำหนดว่าบุคคลนั้น “ควร” หายจากความเจ็บป่วยได้แล้ว เช่น บุคคลที่มีอาการผิดปกติและได้ทำการรักษามาเป็นระยะเวลาหนึ่งบุคคลรอบข้างได้ทำการพิจารณาจากท่าที ความสามารถ ศักยภาพของบุคคลในการกระทำกิจกรรมประกอบกับคำวินิจฉัยแพทย์แล้วมีความเห็นว่า บุคคลนั้นหายจากความเจ็บป่วย และหากบุคคลนั้นยังคงกระทำเหมือนหรือราวกับว่าตนเองยังมีความเจ็บป่วยอยู่ สังคมก็จะผลักดันให้บุคคลนั้นดำเนินชีวิตหรือมีการปฏิบัติตนเช่นเดียวกับบุคคลปกติอื่นๆ ที่ไม่มีความเจ็บป่วย จากที่ได้กล่าวมาตั้งแต่ต้นจะแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสุขภาพและสังคมไทยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน ดังนั้นความเจ็บป่วยในทางสังคมวิทยาการแพทย์จึงมิใช่เพียงแต่การเกิดขึ้นของความผิดปกติหรือเป็นเพียงปรากฏการณ์ทางกาย หากแต่เป็น

ปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งสังคมจะเป็นผู้กำหนดว่าสิ่งนั้นหรืออาการนั้นเป็นความผิดปกติหรือไม่ ความผิดปกติ นั้นเป็นความเจ็บป่วยหรือไม่ และสังคมจะคาดหวังรวมทั้งถ่ายทอดให้บุคคลมีทัศนคติทางลบต่อความเจ็บป่วย กำหนดท่าทีที่ควรจะเป็นในการตอบสนองความเจ็บป่วย รวมไปถึงกำหนดบุคคลที่เป็นตัวแทนของสังคมในการ จัดการกับความเจ็บป่วยด้วย และยังไปกว่านั้นความผิดปกติทางกายที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อคนต่างกลุ่มกัน ต่อบุคคลต่างกลุ่มกัน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อ การให้ความหมายความเจ็บป่วย การตอบสนองต่อความ เจ็บป่วย รวมทั้งผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจที่มีต่อบุคคลต่างกลุ่มกัน การกล่าวถึงความเจ็บป่วยในฐานะที่ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมจึงเป็นการกล่าวถึงมิติทางสังคมในสุขภาพและความเจ็บป่วย และเป็น การกล่าวถึง อิทธิพลทางสังคมที่มีต่อสุขภาพและความเจ็บป่วย หากเรารู้จักปรับแนวคิด วิเคราะห์ สิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งต่างๆ รอบตัวล้วนก่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับพฤติกรรมของคนในสังคม สังคมกับสุขภาพเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ ต้อง พึ่งพิงอิงอาศัยกันเพื่อประโยชน์ของสังคมไทยในปัจจุบัน

คุณค่าที่ได้จากการศึกษาปัญหาสุขภาพและสังคมไทย

จากการศึกษาปัญหาสุขภาพและสังคมไทยสามารถสรุปคุณค่าที่ได้รับดังนี้

1. สามารถทำการวางแผนในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและสังคมได้
2. ทำให้วิเคราะห์สถานการณ์และการประเมินปัญหาสุขภาพ รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหาสุขภาพเพื่อใช้ในการวางแผนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ และเป็นขั้นตอนการกำหนดวิธีการและ การคัดเลือกวิธีในการแก้ไขปัญหาสุขภาพให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของปัญหา
3. เกิดการเรียนรู้...สู่...การปฏิบัติ ทำให้สามารถสำรวจพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และ พฤติกรรมเสี่ยงของตนเองว่ามีอะไรบ้าง แล้วนำมาวางแผนดูแลสุขภาพตนเองตามกระบวนการวางแผน ดูแลสุขภาพเพื่อการมีสุขภาพที่ดี
4. สามารถจัดการกับอารมณ์และความเครียด สร้างทักษะชีวิต ซึ่งทักษะชีวิตเป็นความสามารถ ขึ้นพื้นฐานของบุคคลในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสามารถปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมใน การเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพสังคมปัจจุบัน
5. สร้างความตระหนักให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคมในการดูแลสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะที่ดี ลดการสูญเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ลดภาระให้กับสังคมในการเลี้ยงดู กลุ่มป่วย พิการ จากการเจ็บป่วย และลดค่าใช้จ่ายในการรักษาในกลุ่มโรคที่มีค่าใช้จ่ายสูง ผลักดันเศรษฐกิจใน การพัฒนาสังคมในอนาคตได้มากขึ้น เพราะคนสุขภาพดี ประเทศชาติก็จะดีด้วย
6. สามารถนำองค์ความรู้และสิ่งที่ได้รับการการศึกษาไปเผยแพร่และจัดประสบการณ์ในการดูแล สุขภาพของคนในสังคมได้อย่างมีคุณค่า

สรุป

สุขภาพของคนในประเทศเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนในสังคมไทยต้องมีการวางแผนและมีการจัดการให้ทุก คนในสังคมมีภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจถึงแม้การดำเนินงานจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า และยากลำบาก แต่ทั้งในภาครัฐบาลที่ผ่านมาทุกคณะและประชาชนทุกคนก็ปรารถนาที่จะให้ทุกคนใน สังคมไทยมีสุขภาพอนามัยในระดับสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษยชนอัน ปรากฏอยู่ในธรรมนูญขององค์การอนามัยโลกและยังเป็นเป้าหมายที่จะพัฒนาต่อไปตามคำขวัญขององค์การ อนามัยโลกที่ว่า “Health For All By The Year 2000” แปลเป็นภาษาไทยว่า “สุขภาพดีถ้วนหน้าเมื่อปี 2543” ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การอนามัยโลกและได้นำแนวทางดังกล่าวมาดำเนินการจนถึง

ปัจจุบันทำให้ประชาชนในประเทศมีสุขภาพดีในระดับหนึ่งและจะพัฒนาให้คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Quality Of Life) ในระยะต่อไปเพื่อความเจริญและมั่นคงของประเทศชาติ สุขภาพเป็นสมบัติประจำตัวของมนุษย์ และเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคนผู้อื่นจะหยาบยื่นให้ แลกกัน หรือทำแทนกันไม่ได้ ดังนั้นประชาชนแต่ละคนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ขวนขวายทะนุบำรุงและรักษาสุขภาพของตนเองให้มีความสุขสมดุล ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆเสาะหาแนวทางที่เหมาะสมมาปฏิบัติเพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขทั้งภายในครอบครัวและภายในสังคมอย่างไรก็ดีคนเรายังคิดไม่ถึงหรือมองไม่เห็นว่าคุณภาพเป็นสมบัติส่วนบุคคลแล้วจะทำให้เขาเหล่านั้น ดูแลเอาใจใส่ตนเองอย่างเพียงพอหรือดูแลเอาใจใส่สุขภาพตนเองอย่างดีที่สุดยังมีความเชื่อว่าการที่สุขภาพดีนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นเป็นหลักในการช่วยเหลือหรืออาจเรียกว่า ต้องยืมจมูกคนอื่นมาหายใจ ก็อาจจะมีผลกระทบต่อบุคคลนั้น ๆ มีสุขภาพไม่ดีเท่าที่ควรร่างกายไม่แข็งแรงหรือมีอาการทุพพลภาพเกิดขึ้นได้ ซึ่งอาจจะรวมหรือไม่รวมถึงการมีจิตใจอารมณ์หรือความรู้สึกนึกคิดที่ผิดไปจากปกติหรือคนธรรมดาเป็นสาเหตุให้บุคคลซึ่งอยู่ในสภาพดังกล่าวมีความยากลำบากในการปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือชีวิตประจำวันได้ อย่างเป็นสุขไม่สามารถประกอบอาชีพให้เกิดผลได้อย่างเต็มที่และถ้าหากว่าสุขภาพมีความเสื่อมโทรมมากก็จะสร้างความยากลำบากให้แก่ครอบครัวและเป็นภาระแก่สังคมด้วยส่วนบุคคลที่มีสุขภาพทางจิตผิดปกตินั้นก็จะมีปัญหาเช่นเดียวกับผู้ที่มีสุขภาพทางกายไม่ดีและยังอาจเป็นอันตรายต่อสังคมโดยการประพฤติปฏิบัติไม่ชอบธรรมต่างๆ เช่นการติดสารเสพติด ประพฤติตนเป็นอันธพาล ก่อความสงบของสังคมหรือกระทบการอันเกี่ยวกับอาชญากรรมซึ่งเป็นผลร้ายต่อทรัพย์สินหรือชีวิตผู้อื่นก็ได้บุคคลบางคนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี ตามสายตาของบุคคลภายนอกแต่บุคคลเหล่านั้นอาจจะมีความยากลำบากในการปรับความรู้สึกภายในจิตใจของตนเอง ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจ และอารมณ์เช่น มีความทุกข์กังวลใจหวาดกลัวหวาดระแวง ก็อาจทำให้กินไม่ได้ นอนไม่หลับซึ่งถ้าปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นบ่อย ๆ หรือมีระยะยาวนานก็จะเกิดผลเสียต่อสุขภาพทางกายไปด้วย เช่น เกิดอาการเป็นโรคกระเพาะอาหารโรคมะเร็ง และโรคอื่น ๆ อีกได้เช่นกันดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่าการที่คนเรามีสุขภาพดี ทั้งทางกายและทางจิตใจนั้นย่อมทำให้เราเป็นบุคคลหรือประชาชนที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคมมีความสามารถในการดูแลตนเองและครอบครัวตลอดจนมีความสามารถที่จะร่วมมือกับคนอื่น ๆ ในการสร้างและทำนุบำรุงสังคมรวมทั้งการช่วยกันสร้างเสริมความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

อ้างอิง

1. หนังสือ :

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์.(2542). **ปรากฏการณ์ชีวิต บอกระไรแก่สังคมไทย** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ
โกลบอลคอมแพ็ก.
- คาปร้าและพริตจ็อล์ฟ.(2529). **จุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ เล่ม 1 และ 2** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลบอลคอมแพ็ก.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ.(2543). **สถานะสุขภาพของคนไทย** นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์.(2541). **นโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพ** กรุงเทพมหานคร : บริษัท ดีไซน์ จำกัด.
- วิชาน ฐานะวุฒม์.(2546). **หัวใจใหม่-ชีวิตใหม่** เชียงราย: ปิตีศึกษา.
- ศุภสิทธิ์ พรธนนารุณทัตย์.(2543) **ความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ** กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบ
สาธารณสุข

2. สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์:

- ดร.เทพินทร์ พัทธานารักษ์.(2552) **บริบททางสังคมกับสุขภาพ**.สืบค้น 28 ตุลาคม 2558, เข้าถึงได้จาก
<http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1073>
- พระไพศาล วิสาโล. (2535). **สุขภาพ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม** .สืบค้น 25 ตุลาคม 2558, เข้าถึงได้จาก
<http://www.visalo.org/article/healthsukapabkabOngRuam.htm>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2557). **สุขภาพ**. สืบค้น 28 ตุลาคม 2558, เข้าถึงได้จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/>
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.(2545) . **พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ**. สืบค้น 28 ตุลาคม 2558,
เข้าถึงได้จาก <http://www.nationalhealth.or.th/node/429>
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **สถิติสาธารณสุข**. สืบค้น 28 ตุลาคม 2558,
เข้าถึงได้จาก <http://bps2.moph.go.th/content>
- Smith, 1983 อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล.(2543). **แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ**. สืบค้น 28 ตุลาคม 2558,
เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/467458>
- Dubos, 1965 อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล.(2543). **แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ**. สืบค้น 28 ตุลาคม 2558,
เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/467458>